

ANADOLU LİSELERİ, ÖZEL TÜRK VE ÖZEL YABANCI LİSELERDE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNİN ETKİLİLİĞİ: SÜREÇ BOYUTUNDA BİR ARAŞTIRMA

Dr. Evrim Üstünlüoğlu*
Prof. Dr. Muhsin Hesapçıoğlu**

Giriş

Yabancı dil öğretiminde çeşitli yöntem ve tekniklerin ne derecede etkili olduğuna dair çalışmalar yapılmasına rağmen, yabancı dil öğretimi konusunda iddialı olan ve benzer hedefler doğrultusunda eğitim veren kurumların değerlendirilmelerine yönelik çok fazla çalışma yapılmamıştır. Oysa, bu okullara her geçen gün ilginin giderek artması beraberinde kurumsal rekabeti de getirmiş; bu kurumların daha etkili öğretim süreçleri kurmalarını ve programlarının değerlendirilmelerini gerekli kılmıştır. Bu çalışmada, yabancı dille öğretim yapan ve bu alanda başarılı oldukları düşünülen Anadolu Liseleri, özel Türk ve Yabancı okulların İngilizce öğretim süreçlerinin belirlenebilmesine ve daha etkili öğretimi sağlayabilecek önerilerin geliştirilmesine çalışılmıştır. Bu okulların yabancı dil öğretimi sürecindeki uygulamaları ve yabancı dil başarılarının genel olarak değerlendirilmesinin yapılması farklı okullarda yürütülmekte olan yabancı dil derslerinin daha etkili öğretilmesini sağlayabilecektir.

Amaçlar

Bu çalışmada, 'Anadolu Liseleri, özel Türk ve Yabancı Liselerde İngilizce öğretiminin etkililiğini' incelemek amacıyla, aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- A Anadolu Liseleri, özel Türk ve özel Yabancı okullarda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin;
1. Yabancı dil öğretiminde benimsedikleri amaçlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
  2. Yabancı dil öğretiminde kullandıkları ders kitaplarına ilişkin (içerik) uygulamaları arasında anlamlı fark var mıdır?
  3. Yabancı dil öğretiminde uyguladıktan yöntemler arasında anlamlı fark var mıdır?

---

* Balıkesir Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü. İngilizce Okutmanı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Doktora Programı mezunu

** M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim Üyesi.

4. Yabancı dil öğretiminde uyguladıkları teknikler arasında anlamlı fark var mıdır?
  5. Yabancı dil öğretiminde kullandıkları araç-gereç arasında anlamlı fark var mıdır?
  6. Yabancı dil öğretimine ayırdıktan haftalık süre ve bu sürenin yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleri arasında fark var mı?
  7. Öğrencileri motive etmede kullandıkları etkinlikler arasında anlamlı fark var mıdır?
  8. Öğrencilerin ilgi ve tutumlarını değerlendirmeleri arasında anlamlı fark var mıdır?
  9. Dönüt ve düzeltme etkinlikleri arasında anlamlı fark var mıdır?
  10. Yabancı dil öğretimini ölçme ve değerlendirmeleri arasında anlamlı fark var mıdır?
  11. Çalıştıkları kurumlarda yabancı dil öğretim programının değerlendirilmesine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?
- B. Anadolu Liseleri, özel Türk ve Yabancı Liselerdeki öğrencilerin;
12. Yabancı dil ile ilgili bilişsel giriş davranışları arasında anlamlı fark var mıdır?
  13. Yabancı dil ile ilgili bilişsel çıkış düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- C. Yabancı dil öğretiminin etkililiğinin artırılması için;
14. Öğretmen önerileri nelerdir?
  15. Yönetici önerileri nelerdir?

Yöntem

Tarama modelindeki bu çalışmada etkili öğretimin önemli 3 boyutu olan öğretmen, öğrenci ve yönetici yanıtları incelenmiştir. Mevcut programların durumu, öğretmen boyutundan sürece ağırlık verilerek incelenmiş ve bu okullarda görev yapan idarecilerin, etkili öğretim ortamının oluşturulmasında ne gibi katkılarının olduğu konusunda görüşleri alınmıştır. Ürün değerlendirmesi (öğrenci başarısı) de yapılarak bu okul öğrencilerinin yabancı dil başarılarının birbirinden farklı olup olmadığı da incelenmiştir. Bu araştırma, yabancı dil öğretiminin daha etkili uygulanabilmesi amacıyla hem yabancı dil öğretim programlarını hem de öğrenci başarısını göz önüne alan bir çalışmadır.

Sürece yönelik olarak değerlendirme yapılırken amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarına ilişkin 109 öğretmenden anket yoluyla bilgiler alınmış, yabancı dil öğretmenlerinin yanı sıra açık görüşmeler yapılan 10 idarecinin de daha etkili bir program uygulaması için önerileri saptanmıştır. Ürüne ilişkin değerlendirmede ise, her üç okul türünden seçkisiz olarak belirlenen toplam 10 okuldaki 962 Lise I ve Lise III öğrencilerine başarı testi uygulanmıştır.

Anketler yoluyla öğretmenlerden, açık görüşmelerle yöneticilerden toplanan program öğelerine ilişkin bilgiler, başarı testleriyle öğrencilerden toplanan bilgilerle birlikte değerlendirilerek program süreci ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkiler saptanmış; daha etkili öğretimle sonuçlanabilecek amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme özellikleri de vurgulanılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada okul türleri arasındaki karşılaştırmalarda varyans analizi kullanılmış, bu analizin anlamlı sonuç verdiği durumlar (amaç, içerik, yöntem, teknik, araç- gereç, motivasyon, dönüt-düzeltilme, değerlendirme) için t-testi kullanılarak hangi okullar arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Analizlerde .05 manidarlık düzeyi kabul edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğrencilerin yabancı dil derslerindeki bilişsel giriş ve çıkış davranışları arasındaki farklılıklar belirtilerek amaçlar doğrultusunda bulgulara ve yorumlara yer verilecektir.

- A. Anadolu Liseleri, özel Yabancı ve özel Türk Liselerindeki öğrencilerin Yabancı Dil ile İlgili Bilişsel Giriş Davranışları ve Bilişsel Çıkış Düzeyleri

Tablo 1

Sınıf ve Okul Değişkenlerine Göre Başarı İçin Gözeneklerin Ortalama ve Sapmaları

	Anadolu Lisesi			Özel Türk Lisesi			Özel Yabancı Lise			TOPLAM		
	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s	n	μ	s
N=962												
Lise 1	199	53.45	14.11	198	41.76	10.30	107	73.37	11.53	504	53.09	16.91
Lise 3	195	57.01	13.46	176	46.85	11.86	87	75.55	13.36	458	56.63	16.41
TOPLAM	394	55.22	13.89	374	44.16	11.34	194	74.35	12.40	962	54.77	16.76

Tablo 2

Sınıf (Sıralar Arası) Değişkenine Göre Başarı İçin t-Testi Sonuçları

	Lise 1	Lise 3
Lise 1	$\mu = 53.09$	$t = 4.39$
Lise 3	$p < .01$	$\mu = 56.63$

Tablo 3:

Okul (Kolonlar Arası) Değişkenine Göre Başarı İçin t-Testi Sonuçları

	özel Türk Lisesi	Anadolu Lisesi	özel Yabancı Lise
Özel Türk Lisesi	$\mu = 44.16$	$t = 12.25$	$t = 27.29$
Anadolu Lisesi	$p < .01$	$\mu = 55.22$	$t = 17.44$
Özel Yabancı Lise	$p < .01$	$p < .01$	$\mu = 74.35$

Anadolu liseleri, özel Yabancı ve Özel Türk Liseleri arasında uygulanan İngilizce başarı testi sonuçlarında hem okul türleri hem de lise I ve lise III sınıfları arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre; özel Yabancı Liseler %74 ile en başarılı okul olurken, Anadolu Liseleri %55 ile ikinci başarılı lise, özel Türk liseleri ise %44 ile üçüncü başarılı lise durumundadır (Tablo 1).

Özel Yabancı okullardaki yabancı dil bilişsel giriş başarı düzeyleri %73 olarak tespit edilirken, Anadolu Liselerinin bilişsel giriş başarı ortalamaları %53, özel Türk liselerinininki ise %42 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

Özel Yabancı okulların yabancı dil çıkış düzeyleri %76 olarak tespit edilirken, Anadolu liselerinininki %57, özel Türk liselerinininki ise %47 olarak tespit edilmiştir.

Üç okul türünde de yabancı dil giriş düzeylerinde tespit edilen farklılığın çıkışa kadar pek fazla değişmediği gözlenmektedir. Bu farklılığın nereden kaynaklandığını yorumlamak üzere sürece bakıldığında dikkati çeken ana noktalar aşağıda belirtildiği gibidir.

B. Anadolu Liseleri, özel Yabancı ve Özel Türk liselerinde çalışmakta olan yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil öğretim sürecine yönelik görüşleri:

Amaçlar:

Üç okul türünde de çalışan öğretmenlerin yabancı dil öğretimi ile ilgili önemsedikleri amaçları arasında "Anadilden bir parçayı İngilizceye çevirebilme" amacında okullar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre Anadolu liseleri ve özel Türk okulları yabancı dil öğretiminde çeviri amacını hala çok önemsemekteler ve sınıf içinde anadili kullanmayan özel yabancı okul öğretmenlerinden farklılık göstermektedir, zaten özel yabancı okullarda çalışan İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğunu yabancı öğretmenler oluşturmaktadır. Bu amacın dışında "Dört temel beceriyi -dinleme/konuşma/yazma/okuma- dengeli bir şekilde kazanabilme", "Seviyesine uygun normal hızda yapılan bir konuşmayı anlayabilme", "Anlaşılır bir şekilde konuşabilme", "Kolaylıkla okuyabilme ve okuduğunu anlayabilme", "Düşündüklerini yazı ile ifade edebilme", "Yabancı dildeki temel sözcükleri kazandırabilme" amaçları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

İçerik:

Yabancı dil öğretiminde ele alınan konularda (kaynak ve yardımcı kitaplarda) hangi ölçütlerin daha çok benimsendiği sorulduğunda en dikkati çeken nokta; Anadolu liseleri ve özel Türk okullarında çalışan öğretmenlerin "konuların, daha çok dilbilgisi kuram ve kurallarına dayalı olması" ölçütünü önemsedikleri ve bu görüşleriyle yabancı okullardan .01 düzeyinde farklılık göstermeleridir. Anadolu liselerinde ve özel Türk okullarında çalışan öğretmenlerin bu ölçütü diğer özel yabancı okullarda çalışan öğretmenlere nazaran daha çok benimsemeleri grameri bir üst dil olarak gördüklerinin bir ifadesi olabilir ki, bununda dil öğretiminde bir tehlike olduğu dil öğretimi kaynaklarında sıklıkla vurgulanmaktadır (Başkan, 1969). Gramerin bir üst dil olarak sunulması, açıklamakla yükümlü olduğu dilinde üstüne geçmesi ve o dili bastırması anlamına gelebilir.

"Konular, dört temel beceriyi aynı derecede ön plana çıkarmalıdır" ölçütü Anadolu liseleri ve özel Türk okullarıyla özel yabancı okullar arasında .01 düzeyinde farklılık yaratmıştır. Bu farklılığa göre Anadolu liseleri ve özel Türk okullarında çalışan öğretmenler işledikleri konularda dört temel beceriyi ön plana çıkarmayı amaçlayan dersler planlarken, özel yabancı okullarda çalışan öğrencilerin öğrenci ihtiyaçlarına yönelik becerilerin ön plana çıkarılmasını sağlayan ders işleme yoluna gittikleri düşünülebilir. Yabancı dili bölünmez bir bütün olarak görerek tümünü öğretmeye kalkmanın başarısızlıklarla sonlandığı yine kaynaklarda sıklıkla vurgulanmaktadır.

Konular, "öğrencinin günlük yaşamından seçilmeli", "öğrencilerin eğitim seviyelerine göre ayarlanmalı", "Basitten karmaşığa göre sıralanmalı", "öğretilen yabancı dilin kültürünü yansıtmalı", "Dil öğelerini belli bir sırada öğretmek yerine gerçek dil kullanımına yönelik faaliyetleri kapsamalı", "Dil öğrenimini keşfetmeye, kuralları kendilerinin bulmalarına yönelik olmalıdır" ölçütleri arasında bir farklılık tespit edilmemiştir.

Yöntem:

Üç okul türünde uygulanan yöntemlerle ilgili olarak farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre; işitsel-dilsel yöntemin Anadolu liseleri ve özel Türk okullarında hala önemsenmesi özel yabancı okullarla aralarında .01 düzeyinde farklılık yaratmıştır. 1971 yılındaki Milli Eğitim Şurası'ndan sonra bu yönteme ağırlık verilmesi öngörülmesine rağmen, uygulamalar bu programın işlemediğini daha sonraki yıllarda göstermiştir. Daha o yıllarda, uygulamalarında sakıncalar görülmesine rağmen halen özel Türk ve Anadolu liselerinde uygulanması yabancı dilin etkili öğretimi açısından düşündürücüdür (Demircin, 1988, SSK. 110-120; M.E.B. Tebliğler Dergisi, 4 Haziran 1973, ss.260-261).

"Eklektik yöntem" istatistik uygulamaları sonucu Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okullar arasında .05 düzeyinde farklılık göstermiştir. Özel okullar bu yöntemi daha çok önemsediklerini belirtmişlerdir. "Programlı öğretim" yönteminin ise en çok özel Türk okullarında önemsendiği ve diğer iki okul türü ile aralarında .01 düzeyinde bir farklılığın olduğu da tespit edilmiştir.

"Bilişsel yöntem", "Duygusal-insancıl yöntem", "iletişimsel yöntem", her üç okulda da önemli yöntemler olarak belirtilmiştir. "Bilgisayar destekli öğretim" yöntemi için bir boyutlu varyans analizi sonuçları manidar bir farklılık göstermemiş, her üç okulda çalışan öğretmenler bu yöntemi pek önemli görmediklerini belirtmişlerdir.

Teknik:

Dil öğretimi ile ilgili tekniklerin okullarda ne kadar sıklıkla kullanıldığı konusunda okullar arasında en dikkati çeken unsurun "küçük gruplarla öğretim" tekniğinin özel yabancı okullarla Anadolu liseleri ve Özel Türk okulları arasında .01 ve .05 düzeyinde farklılık yaratmasıdır. Bu sonuca göre bu teknik, en çok özel yabancı okullarda uygulanmaktadır. Son yıllarda, öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen, öğretmen-öğrenci etkileşimini ön plana çıkaran iletişimsel yöntemin sıklıkla kullanılan bir tekniği olan küçük gruplarla öğretim tekniğinin, sınıf içinde yabancı dilin kullanım alanını genişleten, öğrenciyi öğrenmenin merkezine alan ve dil öğretiminin daha etkilice yürütülmesinde önemli olduğuna dair çalışmalar vardır.

"Görsel ve işitsel araçlarla öğretim", "tartışma", "soru-yanıt" teknikleri üç okulda da anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır. Bu tekniklerin sıklıkla kullanıldığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

"Rol yapma", "görsel araçlarla öğretim", "gösteri", "laboratuar" teknikleri üç okul arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamış ve bu tekniklerin üç okulda da sıklıkla uygulanmadığı tespit edilmiştir.

Araç-Gereç:

"Otantik malzemelerin sınıf içinde kullanım sıklığı açısından okullar arasında .05 düzeyinde farklılık görülmüştür. Yapılan t-testi sonuçlarına göre özel yabancı liseler, otantik malzemeleri diğer okullardan daha sıklıkla sınıf içinde kullanılmaktadırlar, iletişimsel yöntemin sıklıkla kullanılan araç gereci olan otantik malzemeler, öğretmenlerin materyal geliştirme becerilerine dayalı olarak çok verimli ve işlevsel olarak kullanılabilen malzemeler olup sınıf içi etkileşimde önemli bir yere sahiptirler.

Her üç okulda da "Video", "Teyp" sıklıkla kullanılırken, "resimler", "radyo", "gerçek eşyalar" kullanımı tercih edilmeyen araç-gereçler olarak tespit edilmiştir.

Motivasyon:

Yabancı dil öğretiminde motivasyonun sağlanması amacıyla yapılan etkinlikler arasında en dikkati çeken unsur; "öğrencilere küçük gruplar halinde (birbirinin öğrenmesine yardım ederek) çalıştıkları iş birlikli öğrenme ortamını sağlama" etkinliğinin sıklıkla özel yabancı okullarda uygulanması ve diğer okullara kıyasla .05 düzeyinde bir farklılık ortaya çıkarmasıdır, işbirlikli öğrenme ortamına yönelik olarak yapılan çalışmalarda bu öğrenme şeklinin etkili öğretimle sonlanabileceğini vurgulamaktadırlar (Ün, 1996)

"Öğrencinin öğrenme sürecinde etkili olduğunu hissettirme", "öğrencilerde merak uyandırarak soru sormasını ve araştırma yapmasını sağlama", "öğrencileri dersin amacı konusunda bilgilendirme" etkinlikleri her üç okul arasında da anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır.

Dönüt ve Düzeltme:

Dönüt ve düzeltme etkinliklerine yönelik olarak yapılan etkinlikler arasında "Bir önceki dersi hatırlatarak eksiklikleri tamamlama" etkinliğinin en sıklıkla özel Türk liselerinde uygulandığı ve diğer okullarla aralarında .05 ve .01 düzeyinde farklılık yarattığı tespit edilmiştir. "Ara özetlerle işlenen ile ilgili sözlü sorular sorma" etkinliğinin sıklıkla özel Türk ve yabancı okullarda uygulandığı tespit edilmiş ve Anadolu liseleriyle aralarında .05 düzeyinde farklılık olduğu ortaya çıkarılmıştır.

"İşlenen konunun ders sonunda diğer konularla bağlantısının kurulması", "edinimin doğruluğu hakkında bilgi verilmesi ve değerlendirilmesi", "günlük ödev verilmesi", "öğrencilerin yanlışlarının öğretmen tarafından düzeltilmesi", "öğrencilerin birbirlerinin yanlışlarını düzeltmelerinin sağlanması" etkinliklerinin sınıf içinde kullanılması konusunda üç okul öğretmenleri arasında istatistiksel bir farklılık tespit edilmemiştir.

Ölçme ve Değerlendirme:

Ölçme ve değerlendirme konusunda en dikkati çeken nokta; klasik yazılı sınav şeklinin sıklıkla özel yabancı ve Türk okullarında uygulanıyor olması ve bunun da Anadolu liseleriyle aralarında .01 düzeyinde farklılık yaratmasıdır. Son yıllarda test yönelimli sınav şeklinin yabancı dil öğretiminde sıklıkla kullanılması, gerçek öğrenmeyi ölçmek yerine kolayca ölçülebilen bilgilere yönelik testlerin daha çok kullanılması ve özellikle de bu sınavların test uzmanları tarafından hazırlanmaması yapılan sınav şekillerinin geçerliliği ve güvenilirliğini tehlikeye sokmaktadır (Anderson, 1989, s.82).

Sözlü sınav türlerinin söz konusu okullarda tercih edilmediği de tespit edilmiştir.

Yabancı dil öğretimine ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına yönelik olarak her üç okulda çalışan öğretmenlere yöneltilen sorunun yanıtlarına göre, haftalık ders saatlerinin aynı olmasına ve özel yabancı okulların en başarılı okullar olmasına rağmen bu okul öğretmenleri dil öğretimine ayrılan süreyi yeterli görmemekte, Anadolu liseleri ve özel Türk okul öğretmenleri ise bu süreyi yeterli olarak değerlendirmektedirler.

Bu okul öğrencilerinin dil öğrenmeye karşı tutum ve ilgileri ise her üç okul öğretmenleri tarafından iyi olarak değerlendirilmiştir.

Öğretim Programının Değerlendirilmesi:

Her üç okulda da çalışan öğretmenler okullarında öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik ihtiyaç analizlerinin yapıldığı konusunda olumlu görüşler belirtmişlerdir. İhtiyaç analizlerinin öğretim programının başında, ortasında ve sonunda yapıldığı konusunda görüşler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Yönetici Görüşmeleri:

Özellikle Anadolu liseleri müdürleri son yıllarda öğretmen kalitesinin giderek düştüğünü ve öğretmen yetiştiren kurumların bu konuda daha iyi teşkilatlanması gereğini bildirerek, vakıfların kendileri için bir kurtarıcı olduğunu ve öğretmenlerin çoğunu bu kanalla bulduklarını ifade etmişlerdir, özel Türk ve yabancı okulları ise öğretmen alımı politikasında daha seçici davranabildiklerini ifade etmelerine rağmen öğretmen kalitesinin düştüğü fikrini paylaşmaktadırlar, özel yabancı okullar filoloji mezunlarına ve alanlarında bilimsel çalışmaları olan yabancı öğretmenleri istihdam ettiklerini vurgulamışlardır.

Hizmet içi seminerlerinin arzu edilen düzeyde olmadığı, özellikle Milli Eğitim Bakanlığının bu konuda çalışmalarını hızlandırması ve yaygınlaştırması görüşü tüm yöneticiler tarafından vurgulanmıştır.

Her üç okulda da veli toplantılarının önemsendiği, veli-okul ilişkilerinin yakın tutulmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Sonuç ve Öneriler:

Yapılan araştırma sonucunda, özel Türk, Yabancı ve Anadolu liselerinin yabancı dil başarı düzeyleri arasında (giriş-çıkış) önemli bir başarı farklılığı olduğu tespit edilmiştir, istatistik sonuçları uyarınca, yabancı dille öğretim yapan okullarda izlenen program uygulamaları arasında özel yabancı okuldaki uygulamaların diğerlerine nazaran daha etkili ve başarılı olduğu söylenebilir.

Bu başarının;

Yabancı dil öğretimi ile ilgili amaçlarda dört temel beceriyi dengeli bir şekilde kazanabilme, yabancı dildeki temel sözcükleri kazanabilme, öğrenmeye ilgi uyandırma ve farklı kültür değerini hoşgörü ile karşılayabilme ile çeviriden uzakta hedef dili mümkün olduğunca sınıf ortamında kullanabilmeye,

içerik açısından, öğrencinin günlük yaşamından hareket eden, öğrencinin seviyesine uygun basitten karmaşığa göre sıralanma, sadece dilbilgisi kuram ve kuram dayalı olmaktan çok gerçek dil kullanımına yönelik faaliyetleri kapsama ve kuralları öğrencilerin bulmalarına,

Yöntem ve teknik açısından, öğrencinin dili işlevsel olarak kullanmasını sağlayan iletişimsel yöntemi veya yöntemler karması olan eklettik yöntemi kullanmaya, küçük gruplarla öğretim tekniğinden yararlanmaya, öğrencileri öğrenmenin merkezine alan otantik malzemeleri ön plana çıkarmaya,

Motivasyon açısından ise, öğrencilere işbirlikli öğrenme ortamının yaratılarak öğrenme sürecinde etkili olduğunun hissettirilmesine, öğrencinin araştırma yapmasını sağlama ve dersin amacıyla ilgili olarak bilgilendirilmesine,

Ölçme-değerlendirme açısından ise test yönelimli değerlendirmeden çok klasik sınavların yapılmasına,

Yabancı dil öğretim programlarının sıklıkla değerlendirmelerinin yapılmasına ve yabancı dil öğretimine ayrılan sürenin uzun ve sınıf mevcutlarının az olmasına dayalı olduğu söylenebilir.

Bu etkinliklerin yaygınlaştırılması ve diğer okul türlerinde de başarının artırılması için hizmet içi seminer ve kursların yaygınlaştırılarak özellikle son yıllarda geliştirilen yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme üzerinde durulmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin, materyal geliştirme, otantik malzemeleri kullanabilme gibi konularda kendilerini geliştirebilmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anderson, W.Lorin (1989). The Effective Teacher. Study Guide and Readings. Mc Graw Hill Publishing Company, England.
- Başkan, Özcan. (1969). Yabancı Dil öğretimi: ilkeler ve Çözümler. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. N:1475. Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Demircan, Ömer (1988). Düünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil. Remzi Kitabevi, İstanbul
- Ün, Kamile (1996). Etkili öğrenme ve öğretme. Kanyılmaz Matbaası. İzmir.